

Bodelning

© Villaägarnas Riksförbund 2023

Detta informationsmaterial är upphovsrättsligt skyddat enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Varje eftertryck och/eller kopiering utan tillåtelse av Villaägarnas jurister eller behörig firmatecknare för Villaägarna är strängt förbjudet. Informationsmaterialet är endast avsett att fungera som generell vägledning.

För råd i specifika ärenden rekommenderar Villaägarna att kontakt tas med Villaägarnas jurister alternativt annan juridisk expertis.

Villaägarnas Riksförbund

Postadress: Box 7118, 192 07 Sollentuna

Besöksadress: Rotebergsvägen 3

Telefon: 010-750 01 00

Org.nr: 802003-7118

Plusgiro: 46 94 00-6

Bankgiro: 227-7200

info@villaagarna.se

villaagarna.se

Innehåll

1. När behövs bodelning?	3
2. Vad ska ingå i en bodelning?.....	3
3. Värdering vid bodelning.....	4
4. Hur ska bodelningen gå till?	5
5. Lottläggning.....	6
6. Jämkning vid bodelning.....	6
7. Förordnande av bodelningsförrättare	7
8. Preskription.....	7

Mallar

Anmälan om bodelning under bestående äktenskap.....	8
Bouppteckning i samband med äktenskapsskillnad	9
Bodelningsavtal, exempel 1	10
Bodelningsavtal, exempel 2	11
Ansökan om förordnande av bodelningsförrättare.....	13

1. När behövs bodelning?

Bodelning blir aktuell när ett äktenskap upplöses, antingen vid äktenskapsskillnad eller dödsfall, och makarnas egendom ska fördelas. Bodelning behövs inte om makarna endast har enskild egendom och ingen av dem begär att få överta bostad eller bohag från den andra maken.

Bodelning kan också göras under ett bestående äktenskap utan att något mål om äktenskapsskillnad pågår. Sådan bodelning får äga rum efter skriftlig anmälan till Skatteverket. Bodelning tillämpas även när ett samboförhållande upphör, under förutsättning att någon av samborna begär det. Sådan bodelning omfattar endast bostad och bohag som införskaffats för gemensamt bruk (den så kallade samboegendomen). Beträffande bodelning vid ett samboförhållande hänvisas till rådgivningsavdelningens infoskrift *Sambolagen*.

2. Vad ska ingå i en bodelning?

Vid bodelning ingår makarnas giftorättsgods. Som giftorättsgods anses all egendom som makarna äger om egendomen inte är enskild egendom enligt äktenskapsförord eller förbehåll i gåva eller testamente. Enskild egendom kan ingå i bodelningen om makarna kommit överens om det. I så fall jämföras egendomen med giftorättsgods. Sådan egendom som gjorts enskild genom förordnande från tredje man, ska dock som utgångspunkt inte kunna ingå i bodelningen. I den mån det behövs ska en bouppteckning göras för att fastställa vilken egendom makarna har.

Varje make får från bodelningen i skälig omfattning ta undan kläder och andra personliga föremål som denne har uteslutande för personligt bruk, liksom personliga presenter. Om den ena maken är död, gäller denna rätt endast för den efterlevande maken.

2.1 Pensioner och försäkringar

2.1.1 Bodelning med anledning av äktenskapsskillnad

Privata pensionsförsäkringar, individuellt pensionssparande (IPS), PEPP-produkter och privatägda tjänstepensionsförsäkringar ska tas med i bodelning med anledning av äktenskapsskillnad, om detta inte i det enskilda fallet kan anses vara oskäligt. Till exempel skulle det i det enskilda fallet kunna vara oskäligt att ta med en privat pensionsförsäkring om maken med den privata pensionsförsäkringen inte har någon tjänstepension, medan den andra maken endast har en betydande tjänstepension, som inte ingår i bodelning, men inte någon privat pensionsförsäkring.

Företagsägd pensionsförsäkring ska enligt huvudregeln inte ingå i bodelning med anledning av äktenskapsskillnad. Om någon har så stort ägarinflytande i företaget att han i praktiken bara behöver samtycke av sig själv för att förfoga över försäkringen, ingår troligen rätten till pension i bodelning. Själva försäkringen kan inte ingå i bodelningen eftersom företaget är ägare till denna.

Privat kapitalförsäkring ska enligt huvudregeln ingå i bodelning med anledning av äktenskapsskillnad. Undantaget är om det finns ett oåterkalleligt förmånstagarförordnande.

Allmän ålderspension, tjänstepensioner i form av ITP, SAF-LO med flera avtalspensioner, ingår inte i bodelning. Däremot kan dessa pensionsrättigheter påverka bedömningen huruvida den andra maken ska få undanta eget pensionssparande från bodelningen.

2.1.2 Bodelning med anledning av dödsfall

Efterlevande makes IPS, pensionsförsäkring, PEPP-produkt och tjänstepensionsförsäkring ingår inte i bodelning med anledning av dödsfall. Efterlevande makes kapitalförsäkring ingår i sådan bodelning.

Vad gäller pensionsrätt efter den avlidne maken tillfaller beloppet förmånstagare om sådan finns insatt. Förmånstagarbelopp ingår inte i den avlidnes kvarlåtenskap och påverkar inte beräkning av giftorätt, arvsrätt och laglott. Har den avlidna maken kapitalförsäkring, PEPP-produkt eller IPS utan förmånstagarförordnande ingår utfallande belopp respektive värdet av IPS-sparandet i bobehållningen. Utbetalning från pensionsförsäkring utan förmånstagarförordnande upphör.

3. Värdering vid bodelning

3.1 Kritiska tidpunkten

Den så kallade kritiska tidpunkten är av betydelse vid bedömning av *vilken* egendom som ska ingå i bodelningen.

Kritiska tidpunkter för bodelning är:

- vid äktenskapsskillnad den dag då talan om äktenskapsskillnad väcktes,
- om äktenskapet upplöstes genom den ena makens död utan att ett mål om äktenskapsskillnad pågick den dag då dödsfallet inträffade och
- vid bodelning under bestående äktenskap den dag då anmälan om bodelningen gjordes till tingsrätt.

Det giftorättsgods som vardera maken har vid denna kritiska tidpunkt ska ingå i bodelningen; även de skulder som finns vid denna tidpunkt ska beaktas. Detta innebär att egendom och skulder som endera maken förvärvat eller ådragit sig efter denna tidpunkt i regel inte ska tas med i bodelningen.

3.2 Värderingstidpunkten

Som ovan nämnts är den kritiska tidpunkten avgörande för vad som ska ingå i bodelningen. Bodelningen som sådan genomförs oftast vid ett senare datum. Värderingstidpunkten är som huvudregel den tidpunkt då boet är utrett.

Vid värdering beaktar man inte egendomens affektionsvärde. Det är egendomens saluvärde, det möjliga försäljningspriset, som normalt läggs till grund för värderingen. Det finns dock inget som hindrar parterna att åsätta egendom ett annat värde om de kommer överens om det. Värdeförändringar som beror på rena konjunkturförändringar ska gynna eller drabba makarna lika. Däremot föreligger en skyldighet för makarna att sköta och förvalta egendomen i avvaktan på bodelning.

3.3 Latent skatteskuld

Beträffande en mängd egendom gäller så kallad evig kapitalvinstbeskattning. Exempel på sådan egendom är fastighet, bostadsrätt och aktier. Så länge egendomen delas lika utgör detta inte ett problem men om den ena maken tillskiftas en fastighet bör denne make kompenseras för att hen förr eller senare kommer att betala kapitalvinstskatt vid försäljning av fastigheten. Denna framtida skatteskuld kallas för latent skatteskuld. Skulden beaktas normalt på så sätt att egendomens värde reduceras med den beräknade skatten. Normalt får beräkningen göras så att hen fingerar en försäljning i direkt anslutning till bodelningen för ett uppskattat marknadsvärde.

4. Hur ska bodelningen gå till?

Vid bodelning ska först makarnas andelar i boet beräknas. Vid andelsberäkningen får varje make ta undan egendom i så stor utsträckning som krävs för att täcka de skulder som den maken hade vid värdetidpunkten.

Till täckning för skulder som belöper på enskild egendom får egendom undantas endast om täckning inte kan erhållas ur den enskilda egendomen eller om egendomen ska ingå i bodelningen på grund av makarnas avtal härom.

Det som återstår av makarnas giftorättsgods, eller enskild egendom som på grund av avtal mellan makarna ska ingå i bodelningen, sedan avdrag gjorts för skulderna, ska sedan läggas samman. Enligt huvudregeln ska det sammanlagda värdet därefter delas lika mellan makarna.

Har någon av makarna utan den andre makens samtycke i en inte obetydlig omfattning minskat sin förmögenhet genom gåva eller förskott på arv eller använt förmögenheten till att öka värdet på enskild egendom som inte ingår i bodelningen, kan den transaktionen under vissa förutsättningar genom en fiktiv beräkning beaktas vid bodelningen så att egendomsförhållandena återställs som om transaktionen aldrig hade företagits.

5. Lottläggning

Sedan makarnas andelar framräknats enligt beskrivningen ovan ska egendomen fördelas på lotter. Som huvudregel gäller att varje make har rätt att i första hand på sin lott få egendom som denne själv äger.

Undantag gäller för gemensam bostad och bohag, som ska tillskiftas den som har bäst behov av bostad och bohag. Rätten att överta den andra makens bostad och bohag gäller även om egendomen är enskild egendom till följd av äktenskapsförord, men inte om egendomen är enskild till följd av förbehåll i gåva eller testamente. En förutsättning för att en make ska få överta en bostad eller bohag som tillhör den andra maken är vidare att ett sådant övertagande även med hänsyn till omständigheterna i övrigt kan anses skäligt.

Den maken som äger mer egendom ska kompensera den andra maken så att den fördelning som framgår av andelsberäkningen uppnås. Som ett alternativ till att ge egendom kan maken, om det inte gäller övertagande av gemensam bostad eller bohag, välja att ersätta den andra maken genom att betala i pengar.

6. Jämkning vid bodelning

Bodelning med anledning av äktenskapsskillnad kan jämkas om det med hänsyn till äktenskapets längd, makarnas ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt skulle vara oskäligt med en likadelning. En jämkning av bodelning ska dock endast komma i fråga i undantagsfall. Möjligheten till jämkning tar enligt förarbetena sikte främst på kortvariga äktenskap. Med kortvariga äktenskap angavs en tumregel där äktenskap och samlevnad som varat mindre än fem år sammanlagt, kunde anses kortvariga.

I ett rättsfall från Högsta domstolen (NJA 1998 s. 467) berörde domstolen jämningsfrågan. Makarna i fallet hade inlett sin samlevnad i december 1986. Den 17 januari 1991 hade paret ansökt om äktenskapsskillnad. Under samlevnaden hade den ena maken (make A) mottagit två arv, som utgjorde hela makens giftorättsgods. Den andre maken (make B) saknade giftorättsgods. Med anledning av den korta varaktigheten av samlevnaden, att allt giftorättsgods tillhörde den första maken och att denna egendom tillfallit henne genom arv konstaterade domstolen att omständigheterna var sådana att jämkning skulle komma i fråga. Domstolen beslutade därför att make A skulle få undanta hälften av sitt giftorättsgods från bodelningen. På så sätt tillskiftades make A tre fjärdedelar av boets totala värde, med stöd i den ovan nämnda jämningsregeln. Domstolen fäste särskild vikt vid det faktum att make A erhållit egendomen genom arv.

Vid bodelning med anledning av dödsfall kan den efterlevande maken helt eller till viss del begära att vardera sidan ska behålla sitt giftorättsgods.

Vid bodelning kan även ett äktenskapsförord jämkas, om det med hänsyn till sitt innehåll är oskäligt. En sådan jämkning kan leda till att även enskild egendom ska ingå i bodelningen. Även här ska dock jämkning enbart bli aktuellt i undantagsfall.

7. Förordnande av bodelningsförrättare

Om makarna inte kan enas om bodelningen kan, på begäran av någon av dem, tingsrätten på den ort där de är folkbokförda utse en bodelningsförrättare. Om folkbokföringsort saknas ska ärendet tas upp vid Stockholms tingsrätt. Vanligtvis förordnar tingsrätten en advokat med god erfarenhet inom rättsområdet som bodelningsförrättare.

Bodelningsförrättaren har rätt att få skäligt arvode och ersättning för utgifter. Som huvudregel gäller att kostnaderna ska betalas av makarna med hälften vardera. Mot bodelningsförrättaren ansvarar de solidariskt för kostnaden. I bodelningen kan bodelningsförrättaren bestämma en annan fördelning av kostnaderna, om den ena maken genom vårdslöshet eller försummelse har orsakat ökade kostnader eller om makarnas ekonomiska förhållanden ger särskild anledning till det.

Bodelningsförrättaren är både behörig och skyldig att ta ställning till alla tvistiga frågor som uppkommer med anledning av bodelningen och som är av betydelse för den.

Bodelningsförrättarens beslut om bodelning ska mynna ut i en skriftlig bodelningshandling. Om en make är missnöjd med den bodelning som bodelningsförrättaren har upprättat kan maken, inom fyra veckor efter delgivningen av bodelningshandlingen, väcka klandertalan vid den domstol som förordnat bodelningsförrättaren, mot den andre maken. Klandras inte bodelningen har maken förlorat sin talan.

8. Preskription

Det finns inga tidsfrister för när en bodelning med anledning av äktenskapskillnad senast måste vara gjord eller när en part senast kan begära att en bodelningsförrättare förordnas. Det innebär att rätten att kräva bodelning inte preskriberas som en vanlig fordran. Långvarig passivitet kan dock leda till att rätten till bodelning går förlorad eftersom det då anses att parterna accepterat situationen. I Högsta domstolens dom NJA 1993 s. 570 fastställde domstolen att en part som 24 år efter äktenskapskillnaden begärt bodelning, utan att ge någon förklaring till dröjsmålet, ansågs ha gått miste om sin rätt att påkalla bodelning. Kan part däremot visa tillräckligt goda skäl för sitt dröjsmål att kräva bodelning kan rätten härtill kvarstå. Ett exempel på ett sådant skäl skulle kunna vara långvarig sjukdom.

Har en bodelning genomförts preskriberas en makes krav på kontanter som en vanlig fordran, det vill säga tio år efter det att fordran uppkommit. Preskriptionstiden räknas från det att bodelningen vunnit laga kraft. Rätten att få ut viss angiven egendom preskriberas inte.

Numera finns klara regler om tidsfrister för sambor. Bodelning under sambornas livstid ska begäras senast ett år efter det att samboförhållandet upphörde. För mer information om detta hänvisas till rådgivningsavdelningens informationsskrift *Sambolagen*.

Anmälan om bodelning under bestående äktenskap

Till Skatteverket, Äktenskapsregistret, 871 87 Härnösand
Ärende Bodelning under bestående äktenskap

Sökande 1

Namn	Personnummer
Adress	Telefon

Sökande 2

Namn	Personnummer
Adress	Telefon

Ärende

Vi anmäler härmed att vi ska göra bodelning under bestående äktenskap

Sökandenas namnteckningar

Ort och Datum	
Sökande 1, namnteckning	Sökande 2, namnteckning
Namnförtydligande	Namnförtydligande

Bouppteckning i samband med äktenskapsskillnad

Bouppteckning

Med anledning av ansökan om äktenskapsskillnad har vi, A och B Bson, upprättat denna förteckning över våra tillgångar och skulder, sådana de är vid tidpunkten för ansökan. Vi har full giftorättsgemenskap.

A Bsons tillgångar och skulder

Lösören i hemmet	30 000
Personbil, Volvo V70, 2012 års modell,	135 000
Summa tillgångar:	165 000
Skuld till Ikea för möbler	15 000
Billån	115 000
Summa skulder:	130 000
Netto:	35 000

B Bsons tillgångar och skulder

Lösören i hemmet	50 000
Villafastigheten Stångaren 1:123 i Sorglösa kommun	950 000
Summa tillgångar:	1000 000
Skuld till Europamöbler för möbelköp	25 000
Skuld till SE-banken, villalån	875 000
Summa skulder:	900 000
Netto:	100 000

Vi försäkrar härmed på heder och samvete att uppgifterna i bouppteckningen är fullständiga och korrekta.

Sorglösa den 2 juni 2023

A Bson

B Bson

Bodelningsavtal, exempel 1

Bodelningsavtal

Sedan Göteborgs Tingsrätt den 2 juli 2023 genom dom nr T 523/10 dömt till äktenskapsskillnad mellan oss, har vi kommit överens om att dela våra tillgångar på följande sätt. Den 2 juni, då vi gjorde anmälan (eller: ansökte om äktenskapsskillnad), fanns följande tillgångar och skulder (*om bouppteckning gjorts kan man beträffande befintliga tillgångar och skulder hänvisa till den*).

A Bsons tillgångar och skulder

Lösören i hemmet		30 000
Personbil, Volvo V70, 2012 års modell,	135 000	
Summa tillgångar:		165 000
Skuld till Ikea för möbler	15 000	
Billån		115 000
<u>Summa skulder:</u>		<u>130 000</u>
Netto:		35 000

B Bsons tillgångar och skulder

Lösören i hemmet		50 000
Villafastigheten Stångaren 1:123 i Sorglösa kommun	950 000	
Summa tillgångar:		1000 000
Skuld till Europamöbler för möbelköp	25 000	
Skuld till SE-banken, villalån		875 000
<u>Summa skulder:</u>		<u>900 000</u>
Netto:		100 000

Bodelning

A Bson får

Lösören		80 000
Personbil, Volvo		135 000
A övertar ansvaret för lånen till Ikea,		-15 000
Europamöbler och		-25 000
<u>billånet</u>		<u>-115 000</u>
Netto:		60 000

B Bson får

Villafastigheten Stångaren 1:123 i Sorglösa kommun	950 000	
<u>B övertar betalningsansvaret för villalånet i SE-banken</u>	<u>875 000</u>	
Netto:		75 000

B Bson ska till A Bson såsom bodelningslikvid kontant betala sjutusenfemhundra (7 500) kronor. Det antecknas att A Bson den 15 juni 2023 erhållit 5 000 kr.

Med denna bodelning förklarar vi oss nöjda.

Sorglösa den 5 juli 2023

A Bson B Bson

Bodelningsavtal, exempel 2

Bodelningsavtal

Make 1

Namn	Personnummer
Adress	Telefon

Make 2

Namn	Personnummer
Adress	Telefon

Ärende

☐	Sedan vi till Skatteverket den gjort anmälan om bodelning
☐	Sedan Tingsrätten i den genom dom nr dömt till äktenskapsskillnad mellan oss
har vi kommit överens om att dela våra tillgångar såsom framgår av Bilaga 1. Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.	

Med denna bodelning förklarar vi oss nöjda.

Ort och Datum	
Make 1, namnteckning	Make 2, namnteckning
Namnförtydligande	Namnförtydligande

Bevittnas (frivilligt)

Ort och Datum	
Vittne 1, namnteckning	Vittne 2, namnteckning
Namnförtydligande	Namnförtydligande
Adress	Adress
Telefon	Telefon

Egendom som bodelas**Make 1 har tilldelats följande egendom**

EXEMPEL

Make 2 har tilldelats följande egendom

EXEMPEL

Parternas namnteckningar

Ort och Datum	
Make 1, namnteckning	Namnförtydligande
Ort och Datum	
Make 2, namnteckning	Namnförtydligande

Ansökan om förordnande av bodelningsförrättare

Sökande

Namn	Personnummer
Adress	Telefon

Motpart

Namn	Personnummer
Adress	Telefon

Sökanden och motparten har tidigare varit gifta. Tingsrättens dom på

äktenskapsskillnad meddelades denoch har vunnit laga kraft. Då vi inte kan nå enighet om bodelning av våra tillgångar och skulder, ansöker jag därför om att tingsrätten förordnar en bodelningsförrättare.

Sökandes underskrift

Ort och Datum	
Namnteckning	Namnförtydligande